

ZULLEN „OCKENRODE” EN „OCKENBURG” VALLEN ALS SLACHTOFFERS VAN HAAGSE STADS-UITBREIDING?

Alleen de gedachte aan deze mogelijkheid kan mij het hart in de keel doen kloppen. Niet alleen met mij zal dat het geval zijn, maar ongetwijfeld zullen de vele Haagse vrienden, die op hun omzwervingen door dit prachtige terrein het steeds meer en meer hebben leren bewonderen en waarderen, de wenkbrauwen fronsen en zeggen: „dat nooit!”

Het zijn deze twee buitenplaatsen, lezeressen en lezers, waarover ik hier op deze plaats een lans wil breken en waarvan ik zal trachten een korte beschrijving te geven in de hoop, dat U na deze gelezen te hebben ook zult zeggen: „dat nooit!” Uit de aard der zaak zal deze beschrijving verre van volledig zijn, daar het niet doenlijk is, de schoonheid van een landschap onder woorden te brengen. Dergelijke dingen moet men beleven om overtuigd te worden.

Het is hoog nodig, dat de aandacht van het publiek en van verenigingen, die natuurbescherming als hun hoofddoel stellen, eens gevestigd wordt op dit complex van duin en bos, onder de rook van den Haag gelegen. Want er dreigt groot gevaar! Reeds nu is men bezig, direct aan de grens van „Ockenburgh” een groot complex sportvelden aan te leggen. Het zal niet lang meer duren of de Bosduiven zullen zich heftig druisend uit het dichte warnet van naalden en takken waarin ze zaten uit te rusten, losmaken, opgeschrikt door de luide juichkreten van de dichte hagen mensen, die hun clubgenoten aanmoedigen.

En dan . . . dreigend nadert de Laan van Meerdervoort. Nu reeds liggen er plannen bij de Gemeente den Haag klaar, om deze straatweg dwars door het gebied van „Ockenrode” te laten lopen.

Al gauw zullen dan de huurkazernes verrijzen en het dan in brokken uiteen gevallen duin- en boscomplex zal verlaten worden door de er nu zo veelvuldig huizende dieren. Het broeden der vogels zal onmogelijk gemaakt worden door het leger loslopende katten en door de drukte. Alle harmonie van het landschap zal met voeten getreden worden en in scherven uiteen vallen . . . Waar eens de Havik 's winters zijn prooien plukte, zullen de auto's langs suizen en waar eens bij het vallen van de avond in het voorjaar de Ransuil boven het Uilenbosje vleugelklappend rondcirkelde als een schim, zullen ook weer auto's staan, maar nu met gedimde lichten in dan nog doodlopende straatstompen onder het motto „wenn zwei sich lieben”. Dat mijn vrees gerechtvaardigd is blijkt wel uit het proces dat gevoerd werd tussen de Staat der Nederlanden en de Gemeente den Haag over het nodeloos aankopen van de buitenplaatsen „Overvoorde”, „Steenvoorde”, „De Voorde” en „Ockenburgh” voor uitbreiding van volkshuisvesting, en waarover te lezen viel in het ochtendblad van „Het Vaderland” van 18 Mei 1935.

Waarom moet een stad zich toch ook juist uitbreiden in de richting van gebieden,



Foto G. J. Broekhuysen.

Fig. 1. Er broedde twee jaar achtereen een Ransuilenpaar.

die de natuurminnende mensen zo na aan het hart liggen? Maar terzake Ik zou trachten U enigszins in te wijden in de heerlijkheden, die de dichte bosjes, de warm gestoofde duinpannetjes en grazige vlakten van „Ockenrode” en „Ockenburgh” herbergen. Wanneer we de Laan van Meerdervoort (de onheilspellende) afrijden, strekt zich al gauw schuin voor ons een scherpe boszoom aan de horizon uit. Dit is ons doel. Al gauw passeren we de weg, die recht naar Kijkduin loopt en het duurt nu nog maar even of we zien rechts van ons een groot wit bord, waarop met zwarte letters „Ockenburgh” staat en o.a. „Verboden Toegang”. Het smalle, verzakte stenen weggetje slaan we in. Het „Verboden Toegang” doet ons niets, want in onze binnenzak zit de door het vele gebruik deerlijk geschonden toegangskaart. Al gauw passeren we de woning van den boswachter. Een korte begroeting volgt en we informeren eens hoe of het dit jaar met het Steenuilenpaartje gesteld is. Immers aan dit kleinste uiltje, dat we in ons land kennen, danken we menig uurtje van intense spanning en medeleven. Het was in 1932 dat we dit diertje trachtten te kiekken in een oud konijnenhol onder een grote beuk. Vele avonden brachten we er door, gezeten in een schuilhutje op twee meter afstand van de nestopening; het knopje dat het Blitzlicht moest ontsteken in de hand, de ogen speurend naar de aanvliegende schim van het kleine diertje, de oren afgestemd op het geluid dat veroorzaakt zou worden door het neerkomen der scherp gepunte klauwtjes op de wortel van de boom.

Zo leerden we ons uiltje langzamerhand kennen, kregen een inzicht in de prooidieren die tot voedsel voor de jongen dienden, het aantal keren dat gevoerd werd, enz. Geen wonder, dat we elk voorjaar eens even gaan kijken, of onze vrind er weer is.

We nemen afscheid van de boswachter, en vervolgen onze weg. De bomen langs het stenen weggetje beginnen heerlijk uit te lopen. Zachtgroene en rose tinten omlijnen de door de Westenwinden gebogen en vervormde takken, terwijl de zon kunstig gevormde schaduwen kwistig neerwerpt. Weldra ligt een zachtglooiend duincomplex voor ons met rechts een groep door de wind schuin afgeschoren bomen waarin een wit boerderijtje schuilgaat. Overal voor de hollen zitten de konijnen te zonnen. Voor ons zitten telkens Tapuiten, erg geagiteerd, steeds bewegend en alarmerend. Ongetwijfeld zit in de naaste omgeving de andere oude te broeden op de eieren in een oud konijnenhol. Moeizaam trappen we voort over de hobbelige, verzakte en ons zo vertrouwde keien. Achter ons ligt het silhouet van den Haag, blinkend in het zonnetje dat af en toe schuil gaat achter allerlei vormen aannemende wolkengevaarten. Weldra zijn we bij de vervallen gebouwen van de schietbanen aangeland. Achter deze schietbanen ligt een zacht glooiende grazige vlakte. Het geheel ziet er wat armelijk in vegetatie uit. Hier kunnen we de broedende weidevogels aantreffen. Ook was het hier, dat we de Kievit kiekten en dat de Scholekster zijn drie eieren in het kolengruis gelegd had. We gaan nu het weggetje verlaten en we moeten een stukje jong stuifduin passeren. Het is altijd een sport en een bravour-stukje, om dit te doen zonder van de fiets af te stappen. Al gauw geeft een wit bordje aan dat het grondgebied van „Ockenrode” gaat beginnen.

„Ockenrode” is in particulier bezit, en behoort aan den Heer Wagenaar Humme-

linck, die slechts een beperkt aantal toegangskaarten tot het betreden van zijn bezitting uit geeft. Gelukkig mag ik wel zeggen, want hierdoor wordt voorkomen dat deze bezitting een recreatieoord zou worden voor de vele dagjesmensen, die de nabijheid van de grote stad nu eenmaal met zich medebrengt. Hij of zij, die het erom te doen is, door de bosjes en duintjes te zwerven met open ogen en oren, om gretig al het natuurgebeuren op zich in te laten werken, er op bedacht zijnde uit niets van zijn of haar aanwezigheid blijk te geven en er de inspiratie puttend, om te pogen dieper



Foto G. J. Broekhuysen.

Fig. 2. Aan den overkant zien we een vervallen boerderij, die zich prachtig aanpast bij het zo juist beschreven stukje grond.

tot het wezen van de natuur en haar ontelbare problemen door te dringen, krijgt ongetwijfeld toestemming om deze heerlijke bezitting te mogen betreden.

Dank zij den Heer Wagenaar Hummelinck en zijn boswachter hebben we tot nu toe in de directe omgeving van de residentiestad een landgoed, dat nog geheel door natuurwetten geregeerd wordt. Maar iedereen kan het vuur te na aan de schenen gelegd worden en onteigening is een machtig iets, zodat zelfs „Ockenrode”, nu nog in de veilige handen van een particulier bezitter, daarvoor wellicht zou moeten bezwijken.

Als we voorbij het bordje zijn gereden komen we direct in een dicht dennenbos. Heerlijk is het er, nu het voorjaar zich laat gelden en alles wat groeien kan aanzet tot verhoogde activiteit. Maar ook 's winters als een sneeuwdek het lopen onhoorbaar

maakt, is het hier fijn. Honderden Bonte Kraaien, Kauwtjes en Zwarte Kraaien maar wel voornamelijk de eersten, betrekken hier bij het vroege invallen van de winteravonden hun slaappleatsen. Smalle weggetjes, bedekt met een dikke dennen-naaldenlaag, doorkruisen het bos. 's Winters liggen hier de verenkransen van de door de Havik gevelde Kraaien, getuigend van een „struggle for life” in zijn meest intense vorm.

In het vroege voorjaar en in het najaar vindt de getrainde waarnemer er de veel kleinere verenkransen der geplukte prooidieren van trekkende kleinere roofvogels, zoals b.v. de Sperwer. Een enkele witgekalkte boom wijst op de aanwezigheid van Uilen. (Deze hebben immers zeer speciale bomen, zogenaamde roestbomen, waarin ze urenlang plegen te zitten, zo nu en dan een uilenbal uitbrakend. Door de onvermijdelijke excrementen, die wit opdrogen, krijgt zo'n boom witte vlekken).

In een van de uitlopers van dit bos vlak tegen de duinen aan, broedde reeds twee jaar achtereen een Ransuilenpaar. Hoevele avonden kon men ons hier niet vinden? De schrikaanjagende, keffende en sissende geluiden der alarmerende oude Uilen, het hoge trilstemmetje der jongen; zij allen werden voor ons vertrouwde geluiden en vormden in de donkere avonden, waarin onze ogen ons geen dienst meer konden bewijzen, indicatoren voor hetgeen zich daarboven in de nabijheid van het nest afspeelde.

In dit Uilenbosje bracht het vorige jaar een Torenvalkenpaar zijn jongen groot. Hier kon men op een duintop gezeten, het overnemen der prooi door de ouden onder elkaar gepleegd, waarnemen. Hier begonnen de jonge Torenvalken hun eerste korte vluchten te ondernemen. Ook broedt elk jaar in dit bos minstens één paar Grote Lijsters zijn eieren uit en aan de rand ervan vindt de Nachtzwaluw plaats te over om zijn beide eieren te deponeren.

Ten Oosten van dit dennenboscomplex strekt zich een gebied uit, dat begroeid is met lage gedrongen en knoestige Eiken, uitlopend in de naaste omgeving van het grote buitenhuis. Aan de Zuidkant van het dennenbos waarin we ons bevinden, zien we een kale, hier en daar geplooid vlakke, die bedekt is met levenloze afgestorven boomstompen, welke zich enige meters omhoog verheffen. Erg schrill steekt dit stukje grond af, tegen het omringende juist uitlopende geboomte. Het getuigt van een felle strijd, gevoerd tegen wind en misschien steeds dieper zakkend grondwater, eindigende in ondergang.

Deze kale boomresten vertonen in de korte schemertijd der Wintermiddagen een buitengewoon schouwspel. Ze zijn dan als het ware bedekt met Kraaien, die zich hier verzamelen, alvorens de slaappleatsen in het belendende bos te gaan betrekken, zodoende een ideaal gebiedje vormend voor het verrichten van sociologische en aanverwante waarnemingen.

Aan de overkant zien we een vervallen boerderij liggen, die zich prachtig aanpast bij het zo juist beschreven stukje grond, dat zo sterk van vergankelijkheid getuigde. Eigenlijk ligt deze boerderij niet meer op het grondgebied van „Ockenrode”. Hier is het namelijk al de Monsterse Duinwaterleiding, die de scepter zwaait. Voor dit

ZULLEN „OCKENRODE” EN „OCKENBURG” VALLEN

9

gebied dat als landschap geheel bij „Ockenrode” aansluit en er een geheel mee vormt, bestaat als zodanig geen gevaar. Maar wat zal er van de dieren overblijven indien een grote drukke verkeersweg geflankeerd door huizen, de afscheiding gaat vormen?

Aan de Noord-Oostkant wordt „Ockenrode” begrensd door „Ockenburgh”. Een groot gedeelte hiervan is voor het publiek opengesteld, terwijl een theeschenkerij mensen tracht te trekken. Het spreekt vanzelf, dat het terrein hierdoor reeds achteruit gegaan is, althans uit een natuurhistorisch oogpunt beschouwd. Het geheel voor het publiek openstellen van een terrein heeft nu eenmaal in de allermeeeste en eigenlijk in alle gevallen een funeste invloed op de er huizende dieren. Desondanks bracht hier het vorige jaar een Bosuilenpaar zijn jongen groot en dit jaar werden ze weer gehoord, al kon niet met zekerheid vastgesteld worden dat ze gebroed hadden.

Ik hoop, dat uit het hier voorgaande enigszins gebleken is wat men zal verliezen indien de uitbreidingsplannen van den Haag eenmaal werkelijkheid geworden zullen zijn. Nu is er nog een kans om het voortbestaan van „Ockenrode”, liefst met „Ockenburgh” als één complex, te verzekeren. Wie zal echter zeggen, hoe gauw die kans verkeken zal zijn; het ziet er in elk geval somber genoeg uit. Toch moet er een uitkomst mogelijk zijn. Kan de Haagse Vereniging van Natuurbescherming en in laatste instantie de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten hier haar aandacht niet eens aan wijden? Een afkeurend advies zou misschien veel onheil kunnen voorkomen. Dat een stad zich uitbreidt is een verheugend feit en spreekt van zelf, maar dat hierbij rekening gehouden wordt met bepaalde terreinen lijkt me toch wel uitvoerbaar. Indien dit epistel het mechanisme, dat het behoud van de beide buitenplaatsen „Ockenrode” en „Ockenburgh” zou kunnen bewerkstelligen, in werking zet, dan zal het aan zijn doel beantwoord hebben en dan zal er in de omstreken van den Haag tenminste één terrein zijn waar de natuurminnaar met een rustig hart kan rondwandelen.

1935.

G. J. BROEKHUYSEN JR.



Fig. 3. want er dreigt groot gevaar.